

Pozemková reforma v zemích středoevropských.

Pierre Damoiseau,

docteur en droit, professeur de législation comparée à l'Institut
des Hautes Etudes Agraires à Paris.

Z francouzského rukopisu přeložil Dr. Karel Gerlich (Brno).

Svaz vysokoškolských sdružení pro Společnost národů v ČSR. se po poradách se zástupci vysokoškolských sdružení v Jugoslavii, Polsku, Rumunsku, Rakousku, Německu a Maďarsku, konaných u příležitosti kongresu Mezinárodní universitní federace pro Společnost národů v srpnu 1931 v Ženevě, rozhodl pokračovati v díle započatém ideovou konferencí v březnu 1931 v Bratislavě a zabývati se blíže kulturními a hospodářskými otázkami střední Evropy. Vycházejíce vstříc těmto snahám, uveřejňujeme článek profesora Damoiseau o pozemkové reformě v zemích střední Evropy, který dal tento s nevšední ochotou k dispozici členu naší redakce, který jest zároveň činovníkem sdružení a delegátem na kongresech federace.

Pozemková reforma, o kterou se pokusily a kterou také úspěšně provedly státy střední Evropy a země sousední, jest jednou z největších událostí hospodářských a sociálních, jaké zaznamenávají dějiny od staletí.

Je to hnutí zároveň národní ve své podrobné koncepci a zcela odlišné pro každý stát, politické, ve své interpretaci opačné ideji práva a vlastnictví sledující velkou zásadu nehynoucího Prohlášení práv člověka a občana, sociální v předmětu samém vytvářejícím existenční podmínky pro všechny ty, kteří byvše povoláni, aby z něho těžili, uviděli náhle příležitost k svému povznesení ze skutečného podanství předválečného k úplné svobodě, nutné k plnému rozvoji rodiny a prosperitě domácnosti, morální svým vlivem dobře působícím na život venkovský se všemi vlastnostmi práce, hospodaření a pořádku, které venkov tajuplně sdílí všem, kteří ho milují a jsou mu věrni, a konečně mírové svým hlubokým výrazem klidu, bezpečnosti a — jenom to řekněme — strachem před teoriemi válečnickými, který vyjadřuje mínění obecně připuštěné těmito počestnými venkovany, kteří majíce vtěleno své úsilí, svou námahu a všechna jiná utrpení v kousku země zaplaveném sluncem a blahobytem, plně slibujícím oplývající zně, jsou svými těly stejně jako svými statky prvními oběťmi

oněch dobytých, kteří chtějí činit dobro národům, kteří však — dle pádných slov Tacitových — vytvářejí poušť domnívajíce se, že přinášejí mír.

Není třeba si skrývat, že úkol byl velice nesnadný a že různá zákonodárná díla, jimiž byla upravena a vyvolána tato reforma, přinesla různá prostředí a způsoby podle lidí spravujících stát; situace zeměpisné, politické, hospodářské, národnostní, vykonávají vždy hluboký vliv, neboť ony jsou výslednicí událostí a nemítí ohled na události, toť zřící se budování. Tož pozemková reforma, která má ve svých událostech charakter opravdové revoluce, jest ve své podstatě koncepcí tvořivou, a proto já nenazývám pozemkovou reformou dekret z 26. října 1917 a zákon třetího kongresu sovětského o socialisaci, usnesený v roce 1918, kterým bylo převedeno do státního vlastnictví 128 milionů hektarů ruské půdy.

Toto výjimečné oloupení mělo jenom jako výmluvu sociální blahobyti neboli morální povznesení lidské masy, kdežto ve skutečnosti poddaní dřívějšího vlastníka za carství zůstali poddanými všemocné vlády SSSR.

Pozemková reforma vznikla všude z mocného nadšení, které plynulo jednak z nutnosti obnoviti pro republiku — ve smyslu terminologie Platonovy — základy jinak pevné a jinak odolné než ty, které spočívaly na feudální politice několika vlastníků velkých území před válkou, jednak z přirozeného přání lidské dobroty, která dává ráda svobodnou držbu obdělávané země těm tisícovkám legionářů, kteří u vědomí, že neporazili pro trvalý mír imperialismus navždy, zaměňují lesklé čepce svých zbraní za zúrodnující radlice pluhů.

Než přesněji řečeno, vedla tato idea svobodného vlastnictví autory vzácné reformy k použití tří možností:

1. Pro založení malých usedlostí, obdělávaných hlavou rodiny a všemi členy domácnosti, se stále vzrůstajícím počtem dětí, ve vlastním zájmu společně vykořisťovaných hojných pokladů půdy. Tu nelze použití měřítko proměnlivého způsobu úpravy v jedné zemi na zemi druhou, jako spíše na území dostatečné k tomu, aby se dospělo k těmto výsledkům.*)

2. Pro princip, že dřívějším vlastníkům bude dáno spravedlivé odškodné a v zásadní a povšechné myšlence, že se jim nemá nic bráti z jejich titulu k této držbě, ani nic z původu historického z toho, co nebylo po většině dobyto jinak nežli násilím, avšak, že se má takto říci daleko méně o otázce předstírané koupě, nežli o teorii opravdového práva na náhradu za ušlé škody, jak to upravuje článek 1382 francouzského občanského zákoníka (Code Civil).

3. Pro ten způsob, že tyto pozemky takto rozdrobené se dají k dispozici budoucím vykořisťovatelům, avšak při tom bude

*) Není také možno citovati v tomto článku modalities zákonodárství třinácti států.

zdůrazněno, že od nynějška jest tato věc jejich vlastnictvím, jejich bohatstvím osobním a že se mohou pokládati za majetníky v předpokladu, že dle svých sil dospějí po letech k tomu, že vyplatí a získají ze svých vlastních peněz tuto půdu, která jim byla svěřena pomocí dlouhodobého úvěru, pro který se zadržuje toto vlastnictví půdy zpravidla takovou úpravou opřenu o znalosti lidí, připuštěné celým světem, totiž postoupením, které právnicky se nedá určit, a nabytím podle zákona, uskutečněným úsporami z každodenní práce.

Prohledejte archivy humanity, hledejte v dějinách všech národů od počátku civilisovaného světa, zkoušejte národ za národem, epochu za epochou, vše, co následovalo po válkách a po revolucích, podrobte kritice všechny návrhy reforem politických a sociálních vypracované největšími státníky, nenaleznete nikde v oboru materiálního blaha jedince realizaci myšlenky tak velkolepé a nesmírné jak rozsahem získané půdy, tak i množstvím zúčastněných jednotlivců, tak universální ve společenství národů, které podnikly tuto hroznou a bouřlivou revoluci, tak humaní, tak zušlechťující ve své ideji a realizaci prostředků, tak bratrské na půdě společného úsilí, strhávající nejenom nespravedlivé a do nebe volající nerovnosti sociální, ale i starobylé a zcela přežitě teorie o dobytí zbraněmi, zlé to zárodky nepřátelství a nevraživosti mezi sousedními národy, aby vybuodovala velkou spolupráci mírovou, která má účel ušlechtilý lidský, totiž zpečetiti mezi národy morální svazek, a to mezi národy, které ustavičné bdění vyčerpávalo a ničilo po staletí v bratrovražedných bojích.

Hospodářská povaha poplatkového ekvivalentu.

Dr. Kazimír Č a k r t (Praha).

- I. Poplatkový ekvivalent jest majetkovou daní.
- II. Pojem majetku podle sazební položky 57/106 popl. sazebníku.

I.

Název »poplatkový ekvivalent« nás nesmí mýlit. Nejde zde o žádný ekvivalent poplatků ve vědeckém smyslu, pokud pokládáme poplatky za úplatu odvedenou státu za úkony, které činí tento při opatřování určitých zájmů pro všechny občany nebo jejich skupiny. Při jeho zavedení se také na žádný ekvivalent poplatků nemyslílo, nýbrž byl správně nazván »ekvivalent dědické daně« (Erbsteueraequivalent). Pod tím názvem se udržel od r. 1759 do r. 1840, kdy byl zrušen zároveň s dědickou daní.